

Bava Kamma (Mishnah 87a)

חֲרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן — Regarding a deaf-mute, a deranged person, or a minor, — פְּגִיעַתָּן רָעָה —
their contact is bad: החוֹבֵל בְּהֶן חַיִּיב — **One who wounds them is liable;** וְהֵם שְׁחָבְלוּ
 בְּאַחֵרִים פְּטוּרִין — **but they who wounded others are not liable. but they who wounded others
 are not liable.**

Rosh

— If **the woman was divorced or the servant freed,** חַיִּבִּין —
they are then liable for any damages they caused when they were married and indentured.
 — **For their non-liability is not similar to the**
non-liability of a deaf-mute, deranged person, or minor; דַּהֲנָךְ לֹא בְּנֵי עוֹנֵשִׁין נִינְהוּ —
because they are not subject to punishment at all. They are therefore not responsible to pay
 when they become healed or of age.

Choshen Mishpat (424:8) [See also 349:3.]

— If **one wounds a deaf-mute, a deranged person, or a minor, he**
is liable. וְהֵם שְׁחָבְלוּ בְּאַחֵרִים פְּטוּרִים — **But if they wound others, they are not liable.** אִף
 — **Even though the deaf-mute and deranged**
person became healed, and the minor grew up, אֵינָם חַיִּיבִים לְשַׁלֵּם — **they are not liable to**
pay — **because at the time that they wounded they were**
not of adequate mental capacity to be held liable for their actions.

Bava Kamma (98b)

— **There was an incident** that occurred, וְכַפִּייה רַפְרָם לְרַב אֲשִׁי — **and Rafram**
forced Rav Ashi (who when he was a minor had burned someone's document — *Rashi*)
 — **and he collected from him** his choicest property, **like a beam used**
for decorations.

Hagahos HaAshri (87a)

— **However, a minor is liable to pay when he grow up.** וְכֵן פִּירַשׁ —
 — **where Rafram**
forced Rav Ashi... — **And so explains Rashi below (98b),** רַשִׁי לְקַמֵּן —

Rama, Orach Chaim (343:1)

— **If a minor hit his father** אוֹ עֵבֵר שְׂאֵר עֵבִירוֹת בְּקִטְנוֹתוֹ — **or violated**
other sins in his childhood, אִף עַל פִּי שְׂאֵן צְרִיךְ תְּשׁוּבָה כְּשִׁגְדֵל — **even though he does not**
need teshuvah when he grows up, — **it is nevertheless good for him to accept upon himself something for teshuvah and**
atonement — **even though he violated the laws before**
he became subject to punishment. אִף עַל פִּי שְׁעֵבֵר קוּדֵם שְׁנַעֲשָׂה בְּרַ עוֹנֵשִׁין

פסקי תרומת הדשן (סי' סב) - נראה דלקטן אפילו כשהגיע לחינוך לאו בר עונש ואזהרה היא כלל ועיקר אפילו שעה אחת קודם שהביא שתי שערות... מדאמר קטן אוכל נבילות אין בית דין מצווין להפרישו ואי הוי עליו עונש בית דין אמאי לא מחייבין להפרישו מן העונש... ונראה נמי אי דייקי תלמודא בכמה דוכתין דסימן רעה הוא לקטן שנעשו מכשולות מתחת ידו לכך נראה טוב הוא שיקבל איזה כפרה.

גדולי תרומה (שער לו, ו) - כונת רש"י ז"ל מבוארת דהוקשה לו היאך אפשר שר' אשי הזיק בידים שטר חבירו ובא לידי כפיה על ידי רפרם, להכי קאמר שעשה זה בימי ילדותו, אבל אלו עשה כן בהיותו קטן ודאי לא היה מחייבו בגדלותו. (וכן תירץ הט"ז לסי' שמט, ועי' מה שמקשה הערך ש"י על המהר"ם מפאדואה שתירץ כזה.)

שבות יעקב (סי' קעז) - ובאמת לא קשיא מידי, דאף על גב דבדין אדם פטור כדעת רוב הפוסקים דלא כהג"ה אשר"י מכל מקום פסק דחייב לצאת ידי שמים, אך נראה דאף לצאת ידי שמים אין מן הצורך לשלם הכל כמו שכתב מהרא"י עצמו שם בתשובה... ובספר חסידים סי' תרצ"ב משמע שחייב לשלם הכל כשהגדיל ואולי ממדות חסידות קאמר או שהיה ממון הגניבה תחת ידו.

ערך ש"י - כיון דלצאת ידי שמים חייב לשלם כמו שכתב שבות יעקב... ודאי רב אשי רצה לצאת ידי שמים ואפילו יהא רק ממדת חסידות, אלא דהיינו אם חשוב מזיק כשעשהו גדול וחייב מדינא אזי כשעשהו בקטנותו ראוי מצד חסידות או לצאת ידי שמים אבל אם גדול גם כן פטור דלא דיינינן דדאין דינא דגרמי ואינו חייב רק לצאת ידי שמים לא יתכן לומר אם עשהו בקטנות שגם כן מחויב לצאת ידי שמים דאם כן קטן וגדול שוים. (וכן עי' ט"ז לאו"ח.)

חשן אהרן (סי' שמט) ונראה לי דאדפריך מרפרם שגבה מרב אשי כשהגדיל תסייע מרב אשי, אם באמת היה חייב מדינא לשלם כפייה בעד ההיזק שעשה בקטנותו אם כן למה הוצרך רפרם לכופו.

נחל יצחק (סי' ז) - באמת על שבע מצות דמוזהר כל עם דבזה גם גבי ישראל קטן אם הגיע לכלל דעת מוטל איסור בעצם גם על הקטן בעצמו... ולכן אתי שפיר הא דכפייה רפרם לרב אשי ששרף שטר בילדותו... דשפיר יש עליו חיוב בידי שמים משום מי איכא מידי.

אגרות משה (ח"מ ח"א סי' פח) - ואף שלרש"י ב"ק יש לחייבו כשנגדל הנה שאר המפרשים לא פירשו כן וגם רש"י בעצמו פ' בכתובות דף פו. בענין אחר, ופרש"י ב"ק תמוה דלא מסתבר כלל לחייבו וצ"ע. ולכן לדינא אין לחייבו באין גזלה קיימת. (וכן עי' תפארת שמואל ב"ק פז.)

משנה דב"ק פז; וח"מ סי' שמט וסי' תכד
סוגיא דצח: עם פרש"י שם

אין פוסקים כרש"י (אגרות משה)

כונת רש"י ילדותו ולא קטנותו (ט"ז, גדולי תרומה)

לומדים מרב אשי שאינו חייב (חשן אהרן)

חיוב דרפרם לצאת ידי שמים (שבות יעקב, ערך ש"י, נחל יצחק)

לשבות יעקב משלם מקצת

לנחל יצחק משלם הכל

לערך ש"י אינו ברור כמה משלם

משפטי התורה סי' ד.